

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteén
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/369-

8. mars 2022

Vedrørende spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité knyttet til regjeringens beslutning om nasjonalt rødt nivå i videregående skole i desember 2021

Jeg har besvart spørsmålene fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om ovennevnte sak i brev av 26. januar 2022 og 18. februar 2022. Komiteén mener at spørsmål 1, 4, 5 og deler av 6 ikke er tilstrekkelig besvart i brevet av 18. februar og stiller derfor i brev 1. mars 2022 nye og dels likelydende spørsmål. Jeg besvarer spørsmålene fra komiteén fortløpende.

Spørsmål 1

Svarbrevet av 26. januar inneholder flere henvisninger til faglige råd om ikke å innføre rødt tiltaksnivå i videregående skole, både i forkant av beslutningen om å innføre tiltaksnivået 14. desember og i forkant av beslutningen om å videreføre tiltaksnivået 27. desember. Mottok regjeringen konkrete faglige råd om innføring eller videreføring av rødt tiltaksnivå, eksempelvis fra kommuner, statsforvaltere eller andre relevante myndigheter?

Svar:

I mine tidligere svar til komiteén av 26. januar og 18. februar har jeg informert om og lagt ved de ulike innspillene, rådene og vurderingene som lå til grunn for beslutningen om å innføre rødt tiltaksnivå i videregående skole 14. desember 2021, og beslutningen om å videreføre tiltaksnivået 27. desember 2021. Regjeringen mottok ikke andre konkrete faglige råd om innføring eller videreføring av tiltaksnivå enn dem jeg har oppgitt i mine tidligere svar.

Som angitt i tidligere svar til komiteén ga både Folkehelseinstituttet (FHI) og Helsedirektoratet i sin besvarelse på oppdrag 576 av 11. og 13. desember 2021, uttrykk for

at situasjonen var svært alvorlig og at det var usikkert om de anbefalte tiltakene var tilstrekkelig. FHI uttalte i besvarelsen at man kunne vurdere rødt nivå i områder med mye smitte, og der det er omfattende kontaktreduserende tiltak i samfunnet. I denne sammenheng er det viktig å vise til at regjeringen vedtok nettopp omfattende kontaktreduserende tiltak i samfunnet på nasjonalt nivå, basert på besvarelsen fra etatene og oppdatert risikovurdering fra FHI av 13. desember. I denne risikovurderingen skrev FHI at situasjonen var stadig mer alvorlig og at det haster med å bremse epidemien med betydelige tiltak slik at ikke omikronvarianten forårsaker en epidemibølge som gir enorm sykdomsbyrde og fullstendig overbelaster helsetjenesten. Som tidligere omtalt til komitéen skrev også Helsedirektoratet i besvarelsen at de var sterkt i tvil om de tiltakene som ble foreslått var tilstrekkelig til å forsinke utbredelsen av omikron og få ned smitten med delta tilstrekkelig raskt til at sårbarheten i helsetjenesten og i samfunnskritiske funksjoner ble tilstrekkelig redusert. Helsedirektoratet skrev videre at dette spesielt var knyttet til tiltakene for barn og unge.

Som tidligere omtalt i svar til komitéen vurderte altså regjeringen at gult nivå ikke var tilstrekkelig på videregående skole av hensyn til smittevernet fordi dette nivået ikke ga en tilstrekkelig begrensning i antall nærkontakter. Dette er påpekt av Utdanningsdirektoratet i e-post av 10. januar 2022 der de utdyper sine tidligere innspill til Kunnskapsdepartementet om hvorfor gult nivå kan være problematisk dersom målet er å redusere antall nærkontakter. Utdanningsdirektoratet skriver at både ungdomstrinn og videregående opplæring har blanding av elever i ulike fag, og at den største forskjellen i de kontaktreduserende tiltakene i trafikklysmodellen er fra gult til rødt – der det er om lag en halvering i antall nærkontakter.

Det er som tidligere angitt også viktig å vise til kunnskapsministerens svar til skriftlig besvarelse av 18. januar 2022, knyttet til tiltaksnivå i skolen. Her skriver kunnskapsministeren at vi før jul opplevde at mange barnehager og skoler ville stenge. Et rødt nivå innebærer at det fortsatt er undervisning og det er regjeringens oppfatning at dette er bedre enn å stenge skoler.

Som jeg har redegjort for i mine tidligere svarbrev til komitéen, må regjeringen gjøre en selvstendig og helhetlig vurdering av tiltakene og den samlede tiltakspakken. Regjeringen kan derfor fatte beslutninger som avviker fra faglige råd mtp. innretningen av konkrete tiltak. Det avgjørende i denne saken er at regjeringen, basert på kunnskapen vi hadde på det tidspunktet, vurderte at det var grunnlag for å innføre og videreføre rødt tiltaksnivå. Det samlede tiltakstrykket var avgjørende for disse beslutningene.

Begrunnelsen og forholdsmessighetsvurderingen for vedtaket 14. desember følger av Kongelig resolusjon av 14. desember 2021. Denne er også oversendt til komitéen som vedlegg til svaret av 26. januar. Begrunnelsen og forholdsmessighetsvurderingen for vedtaket 27. desember er redegjort for i svarbrevet til komitéen av 26. januar og delvis gjentatt i svarbrevet av 18. februar.

Spørsmål 2

Basert på spørsmål 4

I sitt første svarbrev viser statsråden til at Helsedirektoratet var usikker på om de foreslåtte tiltakene ville være tilstrekkelige. Besluttet regjeringen strengere tiltak enn de som var anbefalt fra etatene overfor andre grupper enn elevene på videregående skole og i voksenopplæringen? Det bes i tilfelle om en oversikt over disse tiltakene.

Svar:

Som det fremgår av svaret mitt til komitéen av 18. februar, vil vurderingen av om noen tiltak er strengere enn hva etatene anbefalte innen enkelte områder kunne være skjønnsmessig og vurderes ulikt avhengig av hvem som rammes av tiltaket. Samtidig er det viktig å påpeke at man må se hele tiltakspakken i sammenheng. Det er derfor vanskelig å trekke frem hvilke konkrete tiltak som anses strengere enn de som var anbefalt fra etatene.

Etter min vurdering, og med forbeholdene tatt over, mener jeg det er mulig å anse tiltakene som ble innført for universitet- og høyskolesektoren som noe strengere enn det etatene anbefalte. For universitet- og høyskolesektoren foreslo FHI at det ble innført et forsterket råd om digital gjennomføring av undervisning, ferdighetstrening og eksamensavvikling så langt det er mulig. Helsedirektoratet understreket viktigheten av at studenter får fullført obligatorisk undervisning og avlagt eksamen. Helsedirektoratet foreslo at det vurderes om det er behov for å kommunisere ut at universiteter og høyskoler bør forsøke å tilrettelegge både for fysisk undervisning og for digital undervisning våren 2022, slik at fysisk undervisning kan gjennomføres så langt det er mulig

Regjeringen valgte ikke å gi et forsterket råd, men besluttet å forskriftsfeste et krav om at universiteter, høyskoler og fagskoler så langt det er mulig skal tilrettelegge for at undervisning, ferdighetstrening og eksamen gjennomføres digitalt.

Videre mener jeg, med de forbehold jeg har tatt over, at man kan anse regjeringens beslutning om hjemmekontor som strengere enn etatene. Når det gjaldt hjemmekontor, anbefalte etatene å forsterke rådet om hjemmekontor. Påbud om hjemmekontor var imidlertid allerede forskriftsfestet fra 9. desember. Det sto da i covid-19-forskriften: *«Arbeidsgivere skal legge til rette for at ansatte jobber hjemmefra når det er praktisk mulig og ikke til hinder for viktig og nødvendig virksomhet på arbeidsplassen, blant annet virksomhet for å ivareta barn og sårbare grupper. Arbeidsgivere skal kunne dokumentere at det er gitt beskjed til de ansatte om hvordan dette skal gjennomføres i virksomheten.»*

Regjeringen besluttet derfor å endre bestemmelsen i covid-19-forskriften til:

«Arbeidsgivere skal sørge for at ansatte jobber hjemmefra når det er praktisk mulig og ikke til hinder for viktig og nødvendig virksomhet på arbeidsplassen, blant annet virksomhet for å ivareta barn og sårbare grupper. Arbeidsgivere skal kunne dokumentere at det er gitt beskjed til de ansatte om hvordan dette skal gjennomføres i virksomheten.»

Forskriftsendringen var at man gikk fra et krav om å «legge til rette for» til «sørge for». Dette kan ses som strengere enn anbefalingen om å forsterke et råd. Det kan imidlertid også ses som en styrkning av rådet om hjemmekontor, som var det etatene foreslo.

Regjeringens beslutninger gjøres etter en helhetsvurdering, og det er derfor ingen automatikk i at regjeringen til enhver tid følger anbefalingene fra etatene fullt ut. Regjeringen som beslutningstaker må gjøre en selvstendig vurdering og kan derfor fatte beslutninger som på noen punkter avviker fra rådene fra etatene. Dette gjelder særlig innretningen av de ulike tiltakene som inngår i tiltakspakken. Det avgjørende er at det samlede tiltakstrykket er tilstrekkelig til å sikre kontroll over pandemien. Dette er ikke noe nytt for denne regjeringen. Eksempler på slike avvik fra faglige råd finner vi også under den forrige regjeringen.

Jeg mener det avgjørende i denne saken er at regjeringen har vurdert at alle tiltakene som ble innført den 14. desember oppfyller vilkårene i smittevernloven § 1-5. Det fremgår tydelig av resolusjonen 14. desember hva som er begrunnelsen for tiltakene regjeringen vedtok og at de er vurdert opp mot kravene i smittevernloven.

Spørsmål 3

Basert på spørsmål 5

Var tiltakene regjeringen iverksatte på noe område mindre strenge enn anbefalt fra etatene? Hva var i så fall begrunnelsen for dette?

Svar:

Etter min vurdering, og med forbeholdene jeg har tatt i spørsmål 2 over, kan enkelte av tiltakene som ble innført 14. desember anses å være noe mildere enn det som ble anbefalt fra etatene.

Et av tiltakene var etatenes anbefaling om å utsette eller avlyse arrangementer på offentlig sted eller i leide/lånte lokaler innendørs. Regjeringen valgte å anbefale å bruke mer tid hjemme og begrense antall besøk, sosiale sammenkomster og arrangementer en deltar på.

Et annet tiltak var etatenes anbefaling om å utsette eller avlyse arrangementer tilknyttet organisert fritidsaktivitet på tvers av ulike grupper for alle aldersgrupper, både voksne og barn, og at dette burde gis som en anbefaling. Regjeringen la vekt på å skjerme barn og unge, og gjorde unntak fra anbefalingen for utendørs arrangementer for barn og unge i idretter som ikke krever nærkontakter og som kan utøves med en meters avstand, som for eksempel skirenn, gitt at dette var mulig innenfor arrangementregelverket.

Regjeringen valgte også å forskriftsfeste anledningen til å gjennomføre kirkevandringer i anledning julehøytiden, noe som også var gjort i 2020.

Spørsmål 4

Basert på spørsmål 6

Statsråd Kjerkol har i tidligere brev vist til at det ble fremmet ønsker om nasjonalt tiltak i de faste sektormøtene kunnskapsministeren hadde med KS, Elevorganisasjonen og lærerorganisasjonene. Komiteen ber om at det redegjøres for om noen av deltakerne frarådet rødt nivå.

Svar:

Som det fremgår av svaret mitt i brevet til komitéen av 18. februar, var formålet med møtene å lytte til synspunkter fra organisasjonene. Budskap i møtene ga uttrykk for deltakernes umiddelbare reaksjoner på ulike tiltak knyttet til pandemien og videreformidling av erfaringer fra ulike deler av sektorene. Kunnskapsdepartementet har ikke kjennskap til hvorvidt synspunkter som ble fremmet i møtene var organisasjonenes offisielle synspunkter behandlet av organisasjonene. Kunnskapsdepartementet har ikke registrert at noen i møtene i desember uttrykkelig frarådet å innføre rødt nivå i videregående skole. Enkelte av organisasjonene har imidlertid gitt uttrykk for sine synspunkter i media på ulike tidspunkt. Dette gjelder for eksempel Elevorganisasjonen som ved flere anledninger frarådet rødt nivå i videregående skole.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol